

**Stichting Kinderspeelzaal
Voorschoten**

Pedagogisch beleidsplan 2021

Stichting Kinderspeelzaal Voorschoten

Geactualiseerd september 2020

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Wat is een pedagogisch beleidsplan?..... Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.	
2. Waarom een pedagogisch beleidsplan?	5
3. Doelstelling van de SKV en functies van de peuterspeelzaal	6
3.1. Formele doelen volgens de statuten.....	6
3.2. De professionals van de SKV	6
3.3. Spelen, ontwikkelen en ontmoeten in gemengde groepen	7
3.4. Emotionele veiligheid.....	8
3.5. Persoonlijke competentie	9
3.6. Sociale competentie	9
3.7. Morele competentie	10
4. Ontwikkeling van de peuter (2 tot 4 jaar).....	11
4.1. Ontwikkeling algemeen	11
4.2. Ontwikkeling van taal en spraak, de taalverwerving	12
4.3. De sociaal emotionele ontwikkeling.....	13
4.3.1 Ontwikkeling van sociale vaardigheden.....	13
4.3.2 Ontwikkeling van emotionele vaardigheden	14
4.4. Motorisch-zintuigelijke ontwikkeling.....	14
4.5. Creativiteitsontwikkeling	14
4.6. Cognitieve ontwikkeling	15
4.7. Koffieochtenden en inloopspreekuur CJG	15
4.8. Coaching van pedagogisch medewerkers.....	15
4.9. Ouderbetrokkenheid	16
4.10. Gezonde ontwikkeling en voeding	17
5. Kinderen die opvallen.....	17
5.1. Voorschoolse educatie	18
5.2. Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling	19
5.3. Overzicht van verwijzingen naar en contacten met hulpverlenende instanties (sociale kaart)	20
6. Lichamelijke en sociaal emotionele zorg.....	21
6.1. Hygiëne	21
6.2. Zieke kinderen	21
6.3. Veiligheid.....	21
6.4. Dagritme, eten en drinken	22
6.5. Festiviteiten	23

6.6	Speelgoed en materialen.....	24
6.7	Binnen- en buitenruimte	25
7.	Anderstalige kinderen	26
8.	Houding van de pedagogisch medewerker	27
8.1.	Houding ten opzichte van de peuter	27
8.2.	Eerste contact met de peuter en wennen	27
8.3.	Halen en brengen	28
8.4.	Toepassen van regels	28
9.	Ouders in de oudercommissie	29
10.	Contact collega's	30
11.	Conclusie	30

Inleiding

Voor u ligt het pedagogisch beleidsplan van de Stichting Kinderspeelzaal Voorschoten. In 2011 is de basis door een werkgroep die bestond uit pedagogisch medewerkers tot stand gekomen. De conceptteksten werden steeds voorgelegd aan de pedagogisch medewerkersvergadering en de feedback die dit opleverde werd verwerkt. Hierdoor is een gedegen pedagogisch beleidsplan ontstaan, met een breed draagvlak in de organisatie. Het plan draagt zo bij aan een professionele houding en het biedt de nodige handvatten voor het kwaliteitsbeleid. Het pedagogisch beleidsplan geeft de lezer een goed beeld van het pedagogische klimaat in de zes peuterspeelzalen van de Stichting Kinderspeelzaal Voorschoten.

De samenleving is echter geen statisch geheel en daarmee is ook het inhoudelijke aanbod steeds in ontwikkeling. Daarom dient ook telkens weer het pedagogisch beleid en handelen kritisch bekeken en besproken te worden. Elk jaar wordt waar nodig het pedagogisch beleidsplan aangepast aan de (nieuwe) normen die gelden en op grond van de Wet Innovatie en kwaliteit kinderopvang (IKK) en het Besluit Kwaliteit Kinderopvang en peuterspeelzalen.

Een opvallende verandering in het pedagogisch coachen vanaf februari 2017 is het gebruik van video opnames. De medewerkers kunnen samen met de pedagogisch coach aan de hand van alledaagse beelden uit de praktijk op verschillende manieren het pedagogisch handelen analyseren. Door deze toevoeging hopen we de peuters nog beter te kunnen begeleiden in hun voorschoolse periode.

In 2019 is een start gemaakt in het omzetten van de organisatie naar Vreedzame kinderopvang. De medewerkers zijn daarin geschoold en er is een implementatietraject gestart. Deze ontwikkeling zal leiden tot een verdieping in de sociale cultuur van de organisatie op alle niveau's. De uitwerking moet uiteindelijk gevolgen hebben voor de kinderen in de begeleiding van hun sociaal emotionele ontwikkeling maar de basis wordt gelegd in manier waarop er met elkaar wordt omgegaan en wordt samengewerkt met elkaar en met ouders.

In januari 2020 is in samenwerking met de gemeente Voorschoten de Voorschoolse educatie (Ve) uitgebreid tot 16 uur. Daarvoor zijn de openingstijden aangepast en waar nodig heeft dit geleid tot een kleine veranderingen in het dagprogramma. Vooruitlopend op de nieuwe eis om de coaching uit te breiden met 10 uur per geïndiceerde peuter, is al in 2019 begonnen met het uitbreiden van de taak van de Pedagogisch coach. In 2020 is een Pedagogisch coachplan opgesteld waarin te lezen is hoe de invulling van de taak van de Pedagogisch coach zich heeft ontwikkeld. In 2021 staat in het teken van het consolideren van het beleid. Bijschaven en waar nodig verdiepen.

We wensen u veel leesplezier.
Voorschoten september 2020

Louise Schrijver,
Manager en pedagoog peuterspeelzaalwerk SKV

1. Wat is een pedagogisch beleidsplan?

In een pedagogisch beleidsplan wordt duidelijk gemaakt wat de visie en doelstelling is van de peuterspeelzaal, hoe het pedagogisch beleid eruitziet en hoe er in de praktijk gewerkt wordt. Het is op papier gezet voor onder andere de ouders, subsidiegever, GGD GOHR, medewerkers, stagiaires en invallers en verder ieder die het interessant vindt om te lezen. Er wordt in het pedagogisch beleidsplan aangegeven wat onder een peuterspeelzaal verstaan wordt en wat men van medewerkers en bestuur mag verwachten.

De wet heeft bepaald dat er in de kinderopvang, waar de peuterspeelzaal sinds de harmonisatie ook onder valt, ten minste gewerkt wordt aan de hand van de vier basisdoelen die zijn opgesteld door Marianne Rixsen Walraven:

- 1 Het bieden van een gevoel van emotionele veiligheid
- 2 Gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties
- 3 Gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van de sociale competenties
- 4 Kinderen gelegenheid bieden om zich normen en waarden, de cultuur van een samenleving eigen te maken.

In dit pedagogisch beleidsplan is te lezen hoe onder andere deze basisdoelen bij de SKV vertaald zijn in de praktijk van het dagelijks handelen.

2. Waarom een pedagogisch beleidsplan?

De pedagogisch medewerkers en bestuur van de SKV hebben dit pedagogisch beleidsplan geschreven met het doel na te denken en te discussiëren over het hoe, waarom en wat we willen bereiken binnen de speelzaal. Welke doelen streven we na en hoe kunnen we de kwaliteit waarborgen? Om alert te blijven is het belangrijk om steeds weer stil te staan bij het waarom van handelingen zoals deze staan omschreven in het pedagogisch beleidsplan.

Het pedagogisch beleidsplan zelf is echter geen statisch geheel. De samenleving is continu in ontwikkeling en verandert snel. Hetgeen in het pedagogisch beleidsplan beschreven staat, wordt daarom binnen de SKV regelmatig besproken met alle medewerkers en andere directbetrokkenen en tegen het licht gehouden van nieuwe ontwikkelingen en wetenschappelijke onderzoeken. Tenminste één keer per jaar wordt het pedagogisch beleidsplan geactualiseerd en aangepast.

Wij hopen dat dit pedagogisch beleidsplan de lezer een goed beeld zal geven over hoe wij werken in de zes speelzaallocaties in Voorschoten.

3. Doelstelling van de SKV en functies van de peuterspeelzaal

3.1. Formele doelen volgens de statuten

In de statuten van de Stichting Kinderspeelzaal Voorschoten staat opgenomen:

1. De stichting heeft ten doel:

- Een positieve bijdrage leveren aan de ontwikkeling van jonge kinderen, in het bijzonder aan de ontwikkeling van kinderen met een achterstand, in een veilige en gezonde omgeving, zulks door bij te dragen aan de algemene cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling en de ontwikkeling van niet cognitieve vaardigheden, zoals creativiteit, doorzettingsvermogen en samenwerken en zodoende de basis te leggen voor school-specifieke ontwikkeling en talentontwikkeling in een latere fase;
- Het bevorderen van sociale integratie en het tegengaan van segregatie.

2. De stichting tracht haar doel onder meer te bereiken door:

- Het oprichten, inrichten en in stand houden van peuterspeelzalen;
- Het aanbieden van voldoende kwalitatief goede voorzieningen en materieel in een veilige en gezonde omgeving;
- Het voorzien in voldoende gekwalificeerde en deskundige medewerkers;
- Kinderen van elkaar te laten leren door samen te spelen en samen te leren;
- Kinderen met verschillende achtergronden in deze voorzieningen samen te laten leren en spelen.

Met andere woorden: de SKV stelt zich ten doel een zodanige aanvulling te geven op de opvoeding thuis, dat enerzijds onder professionele en deskundige leiding aan het kind optimale ontwikkelingskansen worden geboden en anderzijds een bijdrage wordt geleverd aan de opvoedkracht van ouders.

De aanvulling op de thuissituatie van het kind bestaat vooral uit het aanbieden van een veilige omgeving waar het kind de ruimte heeft, waar het leeftijdsgenootjes ontmoet en waar het kind kennis kan maken met een breed scala aan speel- en ontwikkelingsmaterialen. Vertrouwde relaties binnen deze omgeving, van de kinderen met de professionals en de kinderen onderling, vormen in al zijn facetten daarvoor het fundament voor de ontwikkeling.

De peuters bezoeken de peuterspeelzaal alleen in de ochtend. De spanningsboog van peuters is nog niet zo lang en de meeste jonge kinderen slapen nog in de middag. Daarnaast is uit onderzoek gebleken dat kinderen die nog niet zo vaardig zijn in de taal en nog niet zo sociaal vaardig zijn, last kunnen hebben van stress (verhoging van de cortisolwaarde) naarmate de opvangtijd toeneemt. Omdat we bij de peuterspeelzaal de nadruk leggen op de ontwikkeling, is het aanbod van kortdurende opvang (gedurende de ochtend) het meest effectief voor het jonge kind.

3.2. De professionals van de SKV

De doelgroep bestaat uit peuters van 2 jaar tot 4 jaar, die in groepen van maximaal 16 peuters gemiddeld 2x per week de speelzaal bezoeken. Ieder kind heeft maximaal drie vaste gekwalificeerde pedagogisch medewerkers waarvan er dagelijks minimaal één vaste pedagogisch medewerker werkzaam is op de zaal van de peuter. De kwalificaties van de pedagogisch medewerkers voldoen aan de geldende CAO.

Er zijn 14 pedagogisch medewerkers in dienst, verdeeld over 6,4 fte, die op vaste dagen en groepen op een of meer van de 6 locaties werken. Er kunnen op de speelzaal vrijwilligers en stagiaires actief zijn die de pedagogisch medewerkers ondersteunen. Stagiaires en vrijwilligers zijn altijd bovenformatief (tellen niet mee voor de bkr) en onbetaald. De pedagogisch medewerkers worden op de groep ondersteund door een Manager peuterspeelzaalwerk die daarvan voor 14 uur de functie uitvoert van de HBO pedagogisch beleidsmedewerker/coach. En de pedagogisch medewerkers worden bij hun dagelijks werk op de groep ondersteund door een pedagoog die bij de SKV in dienst is voor 10 uur per week met het functieprofiel van HBO pedagogisch coach zoals vastgesteld in de CAO Welzijn. Zowel de manager als de pedagoog hebben minimaal een afgeronde opleiding pedagogiek op HBO/WO niveau.

In het geval van kortdurende inval veroorzaakt door een calamiteit worden inval-(oud)pedagogisch medewerkers ingezet. De SKV zal er in dat geval altijd zorg voor dragen dat de inval geschiedt in de geest van de wet en zal alle mogelijke inspanningen verrichten zodat een zo goed mogelijke kwalitatieve vervanging mogelijk is. Bij langer verzuim van pedagogisch medewerkers zal er een vervanger worden ingezet die in het bezit is van de benodigde ve-kwalificaties.

Bij de speelzalen kunnen activiteiten georganiseerd worden waarbij extra kinderen worden uitgenodigd (zie verder 6.5). Het kan gaan om koffieochtenden voor ouders, sinterklaas- of kerstvieringen, feestmarkten of bij de komst van de schoolfoto's. Voor de tijd dat de extra kinderen de zaal bezoeken worden ter ondersteuning ouders (meestal oudercommissieleden) of stagiaires gevraagd. In het draaiboek van het evenement wordt zo duidelijk en praktisch mogelijk de taak omschreven van de ouders en stagiaires die de pedagogisch medewerkers ondersteunen. De eindverantwoordelijkheid van het evenement ligt altijd bij de pedagogisch medewerkers.

Er wordt ten alle tijden voldaan aan het 'vier ogen principe'. Dat betekent dat een pedagogisch medewerker zich nooit met één kind, of meerdere kinderen, kan afzonderen. Zie verder bij de paragraaf 6.3. dat gaat over veiligheid en het Beleidsplan veiligheid en gezondheid paragraaf 3.3.1.

3.3. Spelen, ontwikkelen en ontmoeten in gemengde groepen

De belangrijkste functies van de speelzaal zijn: gelegenheid geven tot spelen, ontwikkelen en ontmoeten (zowel van ouders als van kinderen). Deze drie functies hangen nauw met elkaar samen. In volgende hoofdstukken komen we hier uitgebreid op terug. Opvoedingsondersteuning, signaleren en doorverwijzen zijn extra functies van de speelzaal, waar we ook uitvoerig op terug zullen komen.

De groepen op de speelzaal zijn gemengd. Dit betekent dat er kinderen zijn die ten minste drie dagdelen naar de peuterspeelzaal komen in het kader van voorschoolse educatie (ve), kinderen zijn waarvan de ouders kinderopvangtoeslag kunnen terugkrijgen via de belastingdienst, kinderen zijn die met behulp van subsidie de speelzaal bezoeken omdat hun ouders niet voor de kinderopvangtoeslag in aanmerking komen. Onderzoek heeft uitgewezen dat het voor alle kinderen belangrijk is om te spelen en te leren in zulke gemengde groepen en er daardoor tevens segregatie door wordt voorkomen. In de gemengde groepen krijgen alle

kinderen de manier van werken aangeboden volgens de methode van voorschoolse educatie. Voorts is er plaats voor elk kind zolang het zijn ontwikkeling stimuleert en de ontwikkeling van andere kinderen niet in de weg staat. De SKV hanteert een inclusief beleid. Wat dat betekent wordt verder uitgewerkt in hoofdstuk 5 over kinderen die opvallen of zich op een andere manier of tempo ontwikkelen dan op de peuterleeftijd verwacht mag worden.

3.4. Emotionele veiligheid

Het uitgangspunt is dat alle kinderen zich emotioneel veilig voelen bij de peuterspeelzaal. De kinderen moeten zich prettig voelen, plezier hebben en volledig kunnen opgaan in hun spel. Daarom is er veel aandacht voor de interactievaardigheden die pedagogisch medewerkers inzetten bij het werken met de kinderen. Sensitieve responsiviteit is daarvan de basis, maar ook de vaardigheden: respect voor de autonomie; structureren en grenzen stellen; praten en uitleggen; begeleiden van interacties tussen kinderen; en ontwikkelingsstimulering, vormen de rode draad in het werken met de peuters. Met de juiste interactie en sensitiviteit worden kinderen begeleid naar een hoger ontwikkelingsniveau. Het reguleren van emoties is vaak nog een competentie die een peuter moet leren. Erg belangrijk daarin is dat elk kind zichzelf mag zijn. Immers alleen kinderen die zich (emotioneel) veilig voelen zullen tot maximale ontwikkeling en bloei komen. Maar dat betekent niet dat een peuter niet hoeft te leren wat passend gedrag is. De pedagogisch medewerker helpt de peuter door zijn emoties en behoeften te benoemen en de peuter te helpen bij het vinden van gedrag waarmee het kind op een positieve manier aan zijn emoties en behoeften tegemoet kan komen. Het kind leert zijn impulsen te beheersen.

Als extra ondersteuning krijgen de pedagogisch medewerkers feedback van coaches en collega's met behulp van Video Interactie Begeleiding (VIB). De gemaakte video-opnames worden naar behoefte gebruikt. Een methode die daarvoor wordt ingezet is Taal en Interactievaardigheden in de Kinderopvang (TINK). Er zijn voor het toepassen van TINK vier interne trainers opgeleid via het opleidingsinstituut van Sardes. Bij de inzet van de TINK gaat het er om het handelen van de medewerker te analyseren. Op basis van de analyse kan het dagelijks handelen van de pedagogisch worden uitgebreid zodat het de ontwikkeling van de peuters individueel of de groep nog beter kan bevorderen. De opnames kunnen ook worden ingezet als er ontwikkelingsvragen zijn bij de pedagogisch medewerker of de ouders. Tenslotte kunnen de opnames in alledaagse situaties gebruikt worden in de pure vorm van VIB volgens de methode die is ontwikkeld door het AIT (Associatie voor Interactiebegeleiding en Thuisbehandeling). Bij deze methode wordt heel precies beeld voor beeld naar hele kleine momenten gekeken naar de ontwikkelinitiatieven van kinderen waardoor pedagogisch medewerkers kunnen reflecteren op verantwoord pedagogisch handelen. En daardoor leren aansluiten wat en wie het kind nodig heeft bij het opgroeien.

Niet alleen het welbevinden van het individuele kind heeft de aandacht van de pedagogisch medewerker, ook het groepsproces en het groepsklimaat worden gevolgd. Het gebruik van de hierboven genoemde methodes helpen de pedagogisch medewerkers om eventuele mogelijkheden en kansen te ontdekken en te formuleren.

Naast de aandacht voor de sensitieve houding en het handelen van de pedagogisch

medewerkers, is de ruimte ingedeeld in duidelijke hoeken die aantrekkelijk en uitdagend zijn. De hoeken worden aangepast aan afwisselende thema's die in de groep aan de orde zijn. Maar de indeling van de zaal is verder in principe vast. Net als de groep waarin het kind geplaatst is en de inzet van de pedagogisch medewerksters waardoor het kind wordt begeleid. Want ook herkenbare ruimten en vaste gezichten vinden we belangrijk voor de emotionele veiligheid van de peuter.

3.5. Persoonlijke competentie

Bij persoonlijke competentie komen verschillende aspecten naar voren zoals taalontwikkeling; motorische en zintuigelijke ontwikkeling; denken en ontluikende gecijferdheid en creativiteit. De verschillende onderwerpen worden verder uitgewerkt in hoofdstuk 4 dat over de ontwikkeling gaat.

Om zich op een gezonde manier te kunnen ontwikkelen moeten peuters worden uitgedaagd. Niet te veel en niet te weinig. Net buiten de comfortzone ofwel de 'zone van naaste ontwikkeling'. Wat 'net er buiten' is, is voor elke peuter anders. Om 'net buiten de comfortzone' te kunnen komen voor de ontwikkeling van cognitieve, sociale en psychologisch groei, zijn de executieve functies en de zelfregulatie essentieel. Kinderen worden daar niet mee geboren maar moeten deze functies aanleren. Taalvaardigheden spelen een zeer belangrijke rol bij de ontwikkeling van executieve functies en zelfregulatie. De ontwikkeling van bovengenoemde executieve functies helpt ook om je beter te kunnen concentreren, hetgeen zich bij peuters uit in 'opgaan in je spel' en tien minuten met een knutselwerkje bezig zijn of het spel dat je speelt kunnen aanpassen omdat er een ander kind bijkomt. Focussen, plannen en je kunnen aanpassen aan een situatie zijn vaardigheden die van belang zijn voor de rest van je leven. De hersenen van het jonge kind zijn extra ontvankelijk voor de ontwikkeling hiervan.

Hoe ziet dat eruit in de praktijk? Tijdens de ochtend doen zich veel gelegenheden voor die helpen om de executieve functies en de zelfregulatie onder de knie te krijgen. Er zijn tal van momenten waarop een peuter zijn gedrag moet remmen en zijn impulsen moet beheersen. Bijvoorbeeld het wachten tot hij of zij aan de beurt is, speelgoed opruimen ondanks dat het speelgoed uitlokt om er mee te spelen. Ook tijdens het 'doen alsof spel' worden de functies geoefend: een kind moet in zijn rol blijven; plannen voorstellen en plannen van anderen uitvoeren. Ook moet de peuter leren om keuzes te maken die niet alleen voor hemzelf op dat moment positief zijn maar die hem of andere kinderen op een later moment mogelijk nog meer zouden kunnen opbrengen. Om dat allemaal te kunnen leren hebben peuters de steun maar zeker ook het goede voorbeeld nodig van de pedagogisch medewerker en hele duidelijke grenzen. Zo kunnen de peuters op de peuterspeelzaal leren om gezonde en positieve keuzes te maken.

3.6. Sociale competentie

De peuterspeelzalen zijn bij uitstek geschikt om kinderen te helpen bij het ontwikkelen van hun sociale competentie. De omgeving van de peuterspeelzaal is immers een rijke sociale omgeving met veel leeftijdsgenootjes. Maar hoewel kinderen van nature sociale wezens zijn, wil dat niet zeggen dat de interacties onderling allemaal op een sociaal wenselijke manier plaatsvinden. Elk kind neemt zijn eigen unieke karakter mee in het groepsproces. Sommige peuters zijn nog heel timide in het groepsgebruik. Het ene kind zal meer de leiding willen nemen dan het andere

kind. Of zal meer of minder samen willen delen. De peuters proberen hun eigen behoeften, verlangens en belangen te realiseren. Door het spelen in de groep ontstaan na een tijdje herkenbare patronen en dat is op zich goed. Het geeft de peuters duidelijkheid. Kinderen leren bijvoorbeeld om “om de beurt” met iets te spelen, waar ze, soms na enige tijd, zichtbaar plezier aan beleven. Peuters leren daarnaast ook de emotie lezen van andere kinderen. Dat gebeurt met behulp van onder andere de methode van de Vreedzame kinderopvang.

De pedagogisch medewerkers observeren de groep waarbij ze de verschillen en de belangen die spelen tussen de kinderen onderkennen. Uitgangspunt is om het gewenste sociale gedrag uit te lokken en te belonen. Soms is ingrijpen noodzakelijk. De interactievaardigheid ‘begeleiden van interacties tussen kinderen’ is onder andere het hulpmiddel dat wordt ingezet om de juiste keuze te kunnen maken tussen belonen en ingrijpen, of iets toevoegen.

Kinderen kijken ook hun sociale vaardigheden af van volwassenen. De pedagogisch medewerker zal daarom tijdens haar werk altijd het gewenste sociale gedrag voorleven.

3.7. Morele competentie

Sociale ontwikkeling staat niet los van de morele competentie die een peuter zich moet eigen maken. Een peuter moet daarvoor leren hoe we in onze maatschappij met elkaar omgaan en wat de geldende regels daarbij zijn. Onderzoek heeft uitgewezen dat een autoritatieve (warme, maar wel sturende) opvoedstijl kinderen op een veilige manier helpt om zich de normen en waarden eigen te maken. Peuters hebben daar veel oefening en herhaling voor nodig. De pedagogisch medewerkers leggen de peuter telkens uit wat de regels en afspraken zijn bij het omgaan met elkaar, wat het gewenste gedrag is en hoe ze moeten omgaan met hun omgeving en materialen. Elkaar slaan, elkaars spullen afpakken of met speelgoed gooien zijn handelingen waarbij direct door de pedagogisch medewerker zal worden ingegrepen waarna vervolgens wordt uitgelegd hoe je wel met elkaar of elkaars spullen omgaat.

De leeftijd van 2 tot 3 jaar staat bij uitstek in het licht van het ontwikkelen van individualiteit en autonomie. De taal gaat zich ontwikkelen, het vermogen om te imiteren en de objectpermanentie is een vaardigheid die peuters onder controle krijgen. Zijn de peuters weer iets ouder en rond de drie jaar, dan gaan leeftijdsgenootjes een steeds belangrijker plaats innemen. Er is steeds vaker sprake van samen spelen. In hun omgeving zien kinderen hoe er met elkaar wordt omgegaan en welk gedrag gezien wordt als normaal of welk gedrag of welke mensen worden gezien als afwijkend van de norm. Kinderen leren vooral van wat volwassenen laten zien. Peuters imiteren sterk.

De peuterspeelzalen van de SKV worden gekenmerkt door een inclusieve benadering en veel diversiteit. Kinderen leren er dat iedereen anders mag zijn maar dat iedereen wel even belangrijk is en gelijke kansen heeft. Door tijdens de diverse geplande en ongeplande gesprekken van de pedagogisch medewerkers met de ouders, oprechte interesse te tonen voor het kind, zijn ouders en de omgeving waarin het kind opgroeit, ontstaat wederzijds begrip. Dan kan er ook uitgelegd worden hoe we in onze huidige maatschappij en Nederlandse cultuur met elkaar omgaan.

4. Ontwikkeling van de peuter (2 tot 4 jaar)

4.1. Ontwikkeling algemeen

De peuters ontwikkelen zich op tal van gebieden. Deze gebieden lopen veelal door elkaar heen. De keuze voor een bepaalde vorm van gerichte sensitieve ondersteuning en het aanbieden van bepaald spel materiaal is heel belangrijk. Er moet op gelet worden dat er voor elk ontwikkelingsgebied materiaal aanwezig is, zodat alle ontwikkelingsfasen voldoende gestimuleerd kunnen worden. Spelen vormt daarbij de basis. Ritmes, routines en rituelen die vertrouwde patronen bieden, geven daarvoor de veilige kaders waarbinnen de kinderen ruimte krijgen om te spelen en te ontdekken. De ontwikkelingsfasen lopen door elkaar heen, het ene moment is de peuter meer bezig met de motorische ontwikkeling (beweging) terwijl bijvoorbeeld een maand later de cognitieve ontwikkeling centraal staat. Het komt er dus op neer dat de peuters zich op hun eigen wijze en in hun eigen tempo ontwikkelen.

De pedagogisch medewerkers volgen de peuters in dit proces goed zodat ze op het juiste moment de goede materialen en andere ondersteuning aanbieden, waardoor de peuter zich verder kan blijven ontwikkelen. En zodat de peuter tijdig kan worden bijgestuurd op momenten dat dit zijn ontwikkeling ten goede komt.

Om de kinderen op een structurele wijze te kunnen volgen wordt aan iedere peuter een mentor toegewezen en wordt gebruik gemaakt van de observatiemethode 'Peuterpraat FOCUS'. Deze methode is ontwikkeld door de Ambulante Educatieve Dienst (AED) in Leiden en is speciaal bedoeld voor pedagogisch medewerkers werkzaam in de kinderopvang en op peuterspeelzalen. Peuterpraat FOCUS is een observatiemiddel dat naast ieder (VVE)programma kan worden gebruikt. Het bestaat uit observatieformulieren gericht op verschillende ontwikkelingsgebieden én adviezen gekoppeld aan de geobserveerde punten.

Peuterpraat FOCUS bestaat uit:

- Basis observatieformulier voor alle kinderen tussen 2 - 4 jaar;
- Uitgebreide observatieformulieren voor spraak-taal, gedrag, spel, motoriek, sociaal-emotionele ontwikkeling;
- Ontwikkelingslijsten;
- Handelingsgerichte adviezen.

Bij de start van een peuter bij de peuterspeelzaal, wordt door de mentor van het kind met de ouders een intakegesprek gehouden waarin wordt uitgelegd wat de ouder kan verwachten van de peuterspeelzaal en de pedagogisch medewerkers. Ook de ouder kan in het intakegesprek zijn wensen en verwachtingen kenbaar maken. Er wordt gesproken over het kind en gevraagd naar achtergrondinformatie en leefomgeving.

De mentor is het officiële aanspreekpunt voor de ouders en de mentor is verantwoordelijk voor het tijdig invullen van de observatieformulieren en het voeren van de diverse ontwikkelingsgesprekken die worden gehouden met ouders. Maar alle pedagogisch medewerkers die het kind zien, ondersteunen het kind bij zijn ontwikkeling. Als een mentor het observatieformulier Peuterpraat gaat invullen of aanvullen, wordt ook nadrukkelijk de mening en zienswijze van de andere pedagogisch medewerker(s) gevraagd.

Voor alle peuters wordt ongeveer na een maand na de start op de peuterspeelzaal, in de maand voordat een peuter drie jaar wordt, en in de maand voordat een peuter vier jaar wordt, het observatieformulier Peuterpraat ingevuld. Indien er extra aandacht op een bepaald ontwikkelingsgebied nodig is, kan het basisformulier worden gevolgd door een uitgebreid observatieformulier. Het formulier wordt na het invullen met de ouders besproken. Als de peuter ongeveer 3 jaar is, wordt naast het invullen van het observatieformulier, ook samen met de ouder nagedacht over ontwikkelingsdoelen. De ouder en de mentor bespreken samen welke ontwikkelingsdoelen voor het komende jaar extra aandacht en inspanningen van de pedagogisch medewerkers nodig hebben. De gemaakte afspraken over de doelen worden vastgelegd in het observatieformulier of een apart formulier ontwikkelingsdoelen.

Als de peuter vier wordt en de peuterspeelzaal gaat verlaten, zal het observatieformulier Peuterpraat met toestemming van de ouders, aan de basisschool worden aangeboden, nadat het met de ouders is besproken. Als daar reden voor is dan kan een pedagogisch medewerker ook besluiten om contact op te nemen met school, voor de zogenaamde 'warme overdracht'. De mentor zal dan, in overleg met de ouder, ook nog een gesprek hebben met de basisschool om het kind een optimale start in het basisonderwijs te geven. Een warme overdracht gebeurt bij kinderen met een ontwikkelingsvraag rond de leeftijd van 3 ½ jaar. Dan is er nog voldoende tijd om samen met de basisschool te kijken naar de extra behoefte die mogelijk nodig zijn in het kader van passend onderwijs.

4.2. Ontwikkeling van taal en spraak, de taalverwerving

De ontwikkeling van taal en spraak is van groot belang voor de verdere ontwikkeling van de peuter en heeft met elk ontwikkelingsgebied van de mens te maken. Taal is het middel om contact te maken (sociale ontwikkeling), om uitdrukking te geven aan gevoelens en behoeften (emotionele ontwikkeling) en is het middel dat toegang verschaft tot de denkwereld van het kind en de gemeenschappelijke denkwereld (cognitieve ontwikkeling). Taalverwerving komt voort uit het verlangen van kinderen om hun omgeving te begrijpen en ervaringen te delen. Elk kind heeft daarin zijn eigen tempo en route van taalontwikkeling. De pedagogisch medewerkers van de speelzaal worden herhaaldelijk op basis van de laatste ontwikkelingen geschoold zodat zij op steeds hoger niveau de juiste houding en de vaardigheden ontwikkelen om de taalverwerving te ondersteunen op een manier die bij jonge kinderen past.

De leeftijd van 0-4 jaar is de gevoeligste periode ten aanzien van de taalverwerving. De ontwikkeling van taal en spraak kan gesplitst worden in verschillende onderdelen:

- Luistervaardigheden (opslaan, naar een verhaaltje kunnen luisteren en nuances onderscheiden);
- Taalbegrip (woorden, eenvoudige vragen en opdrachten begrijpen);
- Taalproductie (het spontaan gebruiken van woorden, vragen stellen en zinnen maken);
- Spraak (verstaanbaarheid).

Voorwaarden ten aanzien van de taalontwikkeling zijn:

- Lichamelijke aanleg (spraakorgaan, gehoororgaan, de hersenen)

Taal is in aanleg aanwezig en ontwikkelt zich in eerste instantie door middel van interactie en nabootsing;

- Veilige en prikkelrijke omgeving.

Taal ordent en ondersteunt het spel en de denkwereld van het kind.

De wereld wordt breder en overzichtelijker (benoemen van dingen), het kind wordt weerbaarder, zelfstandiger en zelfverzekerder. Met aandacht voor de balans tussen educatie met behulp van taalmethoden en spontane ontwikkeling waarbij de betrokkenheid van het kind en de pedagogisch medewerker de basis vormen, wordt het spel van het kind begeleid en het kind uitgedaagd zich in taal en spraak te ontwikkelen.

De taalontwikkeling wordt gestimuleerd door: 'doenpraten', door alles wat gedaan wordt te benoemen, b.v. "ik maak je luier vast", of "wat kan jij die blokken goed op elkaar zetten); door 'denkpraten' zoals meedoen in symbolisch spel en het voeren van gesprekjes, voor te lezen en praten over prentenboeken; en door 'speelpraten' zoals liedjes zingen, versjes opzeggen, spelletjes doen, mondmotoriek oefenen en opdrachttjes geven (Singer & de Haan 2013).

Als de ontwikkeling van de taal en spraak zich niet voldoende ontwikkeld of er zijn vragen over, kan de hulp ingeroepen worden van een logopediste. De ouder kan daarvoor rechtstreeks contact opnemen met een logopediste of langs gaan bij het logopedisch spreekuur dat wordt aangeboden bij het Centrum voor Jeugd en Gezin. Bij hardnekkige problemen of als vermoed wordt dat er onderzoek nodig is aan de oren, kunnen de ouders via de huisarts ook contact opnemen met het audiologisch centrum van het LUMC.

4.3. De sociaal emotionele ontwikkeling

4.3.1 Ontwikkeling van sociale vaardigheden

Voor veel peuters is de peuterspeelzaal de eerste plek waar ze, zonder de aanwezigheid van hun ouders, in aanraking komen met een groep kinderen van ongeveer dezelfde leeftijd. In de groep leren kinderen waarden, normen en sociale regels. Ze ontdekken tijdens het samenspel dat ze rekening met elkaar moeten houden. Hoe ze vriendjes kunnen maken en behouden. Ze leren sociale vaardigheden aan, zoals luisteren naar elkaar, omgaan met ruzies en conflicten, anderen helpen, rekening houden met elkaar, opkomen voor jezelf, iets durven vertellen in een groep. Een basisvoorwaarde hierbij is dat er voor de peuters een prettige, gezellige sfeer wordt gecreëerd binnen de peuterspeelzaal waarin ze zich vrij en veilig voelen. Met name bij de ontwikkeling van de sociale vaardigheden is een belangrijkrijke leidraad de methode van de Vreedzame kinderopvang.

De kinderen krijgen ruim de kans om te spelen om zodoende veel speel- en leerervaringen op te doen. Het kind leert door te doen en te ervaren, wat naast de sociaal-emotionele ontwikkeling ook de taalontwikkeling, de cognitieve ontwikkeling, de ontwikkeling van creativiteit en de motorische ontwikkeling ten goede komt. We vinden rust daarom belangrijk op de groep, zodat kinderen tot spel kunnen komen. Verder zijn er speelhoeken, worden de kinderen soms opgespitst in kleine groepjes en is er een vaste indeling van de ochtend, wat de kinderen duidelijkheid geeft. De aangeboden activiteiten en het aangeboden speelgoed wisselen door de seizoenen heen en verwijzen vaak ook naar het thema.

4.3.2 Ontwikkeling van emotionele vaardigheden

We vinden het belangrijk dat kinderen ook leren omgaan met hun emoties, zoals verdriet, boosheid, blijdschap, angst, enthousiasme of jaloezie, omdat emoties bij het dagelijks leven horen. We stimuleren kinderen daarom om hun emoties enerzijds te uiten, maar aan de andere kant leren we kinderen de emoties ook te controleren zodat ze zichzelf en anderen geen pijn doen. De peuter leert vertrouwen te hebben in andere mensen. Ook leren ze omgaan met verdriet zonder dat de ouders aanwezig zijn en te worden getroost door de pedagogisch medewerkers, maar ook door andere peuters. Omgaan met emoties is een vaardigheid waar je als mens de rest van je leven plezier van hebt.

4.4. Motorisch-zintuigelijke ontwikkeling

Spelen is voor peuters een goede manier om hun motoriek te ontwikkelen. Op de speelzaal wordt hen die kans bij uitstek geboden. Afhankelijk van het spel zal zowel de grove als de fijne motoriek geoefend worden. Bij het buiten spelen komt het vooral aan op de grove motoriek (grote bewegingen) b.v. rennen, gooien met een bal, springen, fietsen, van de glijbaan glijden en dergelijke. Tijdens het binnen spelen, vooral bij activiteiten aan tafel, wordt de fijne motoriek gestimuleerd. Denk dan aan kleuren, plakken, kralen rijgen, spelen in de zand- en watertafel, maar ook zelfstandig uit een beker drinken. De pedagogisch medewerker speelt hierbij een belangrijke rol. Zij zal de kinderen observeren en kijken of het kind zich inderdaad veilig voelt om vrij te bewegen. Zo kunnen ook eventuele achterstanden of hiaten worden geconstateerd. Hier kan dan, waar nodig, op worden ingesprongen en aan de hand van gerichte spelletjes of opdrachtjes kunnen bepaalde bewegingen gestimuleerd worden. Is er sprake van een achterstand dan kan, in overleg met de ouders hulp worden ingeroepen van bijvoorbeeld het consultatiebureau of andere instanties (b.v. fysiotherapie).

Bij de motorische ontwikkeling hoort ook het zindelijk worden. Kinderen die daar aan toe zijn worden door de pedagogisch medewerkers begeleid bij het onder controle krijgen van hun zindelijkheid. Oefenen en ongelukjes horen daarbij. Elke peuterspeelzaal beschikt over kleine peuterwc'tjes die de zelfstandigheid van de peuters bevorderen.

4.5. Creativiteitsontwikkeling

Met spelen, individueel of met andere kinderen, ontwikkelen kinderen hun creatieve vermogen. Kinderen hebben veel invloed op elkaar, zij hebben elkaar veel te bieden. De speelzaal biedt kinderen een op leeftijd afgestemde stimulerende speelomgeving, zoals een zandtafel en/of een watertafel in het lokaal, poppenhoek en bouwhoek, auto's en speelgoed dieren. Dingen waarmee ze goed kunnen fantaseren en samenspelen binnen het doen-alsofspel.

Een kind moet lekker zijn gang kunnen gaan en experimenteren met verf, klei, plakmateriaal en tekenspullen waarmee de beeldende ontwikkeling wordt gestimuleerd. Hierbij willen wij wel de opmerking plaatsen dat het niet gaat om een prachtig resultaat, want er zit vaak méér van het kind in een stuk papier met veel lijm en een paar lapjes, dan in een mooi voorbereid kunststuk. Een kind dat liever met

de zandtafel speelt dan knutselt wordt wel gestimuleerd maar nooit gedwongen om mee te doen.

Muziek en zingen in de kring of in een klein groepje zijn een dagelijks onderdeel van het dagprogramma.

Als je peuters de gelegenheid wilt geven om zich creatief te uiten dan is het van belang dat zij zich vrij en veilig voelen. Daar wordt door de pedagogisch medewerkers veel aandacht aan besteed.

4.6. Cognitieve ontwikkeling

Door het spelen wat peuters dag in dag uit doen, nemen ze onbewust allerlei kennis op. Cognitieve ontwikkeling betekent dan ook letterlijk vertaald, het zelfstandig kunnen bedenken van oplossingen voor problemen. Spelen en een speelse houding geven het vermogen zich aan te passen aan veranderende omstandigheden en aan het vermogen om subjectieve betekenis te geven aan de werkelijkheid. Dit cognitieve vermogen is ook belangrijk later in het leven van het kind. De pedagogisch medewerker probeert de nieuwsgierigheid van peuters te stimuleren door veel vragen te stellen en op een creatieve manier kansen te signaleren. “Waarom is dat zo?”, “Zullen we dat uitproberen?” en “Hoe kan dat nou?”

Het is verder het leren kennen van de omgeving en het leren omgaan met die omgeving. Welk materiaal blijft bijvoorbeeld drijven, voelt hard of zacht aan. Wanneer stroomt iets over en past dat blok door die opening. Door bijvoorbeeld het bouwen met blokken leren peuters omgaan met het ordeningsprincipe en aanvankelijk rekenen. Ze ervaren al snel dat een toren van kubussen alleen blijft staan als je hem van groot naar klein bouwt. Ze leren de gevolgen van hun bouwkunst zien en zo denken ze verder door. Door het alsmaar herhalen van het spel kunnen de peuters zich weer verder ontwikkelen. Ze belanden dan langzaam maar zeker in een nieuwe ontwikkelingsfase, waar ze weer nieuwe vaardigheden ontdekken, bijvoorbeeld het maken van puzzels, het plakken met papier en karton. Maar ook het leren kennen van begrippen zoals voor, achter, meer minder, hoger, lager, naast en op, dat ook hoort bij ontluikende gecijferdheid, het aanvankelijk rekenen.

4.7. Koffieochtenden en inloopsprekuren CJG

Ongeveer 6 keer per jaar komt de jeugdverpleegkundige van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) bij de speelzaal op bezoek. Op deze ‘koffie-ochtenden’ kunnen ouders op een laagdrempelige manier opvoedadvies vragen aan de jeugdverpleegkundige. Ouders kunnen hierdoor snel gericht advies krijgen als er zorgen of vragen zijn rondom het opgroeien van een kind. Ook kunnen de ouders geadviseerd worden contact op te nemen met een gespecialiseerde hulpverleningsinstantie voor nader onderzoek als er vragen zijn over een bepaald ontwikkelingsgebied. Dat kan bijvoorbeeld een logopediste of een fysiotherapeut zijn. Tijdens deze ochtenden kunnen de ouders ook wat langer met hun kind meespelen dan op andere dagen dat ze hun kind brengen.

4.8. Coaching van pedagogisch medewerkers

Bij het begeleiden en stimuleren van de ontwikkeling van de kinderen staan de pedagogisch medewerkers niet alleen. De pedagogisch medewerkers worden

bijgestaan door een pedagogisch coach en de manager-pedagoog. Zie ook 3.2. Samen vormen zij het Ontwikkeling Ondersteuning Team. Zij ondersteunen de pedagogisch medewerkers bij de uitvoering van de pedagogisch werkzaamheden en het beleid. Een aantal keren per maand is de pedagogisch coach op de groep waarbij zij op diverse manieren haar kennis en kunde delen met de pedagogisch medewerkers.

Op de eerste plaats worden de pedagogisch medewerkers op de werkvloer gecoacht met behulp van video-opnames. Zie ook hetgeen daarover is geschreven bij 3.4. Bij de SKV vinden we het gebruik van de opnames een krachtig middel voor het gericht kunnen reflecteren door de pedagogisch medewerkers op het handelen en het ondersteunen van kinderen bij hun ontwikkeling. En is daarmee een onmisbaar middel bij de coaching.

Op de tweede plaats worden de ontwikkelingsdoelen met de pedagogisch coach besproken, die in overleg met de ouders geformuleerd worden als een kind bijna drie jaar is.

Op de derde plaats signaleert de pedagogisch coach samen met de pedagogisch medewerkers, pedagogische beleidskansen en scholingsmogelijkheden waar behoefte aan kan zijn bij de pedagogisch medewerkers.

En tenslotte wordt de pedagoog betrokken bij vragen of andere ondersteuningsbehoeften als er vragen zijn bij de pedagogisch medewerkers of de ouders rondom de ontwikkeling van een kind.

De pedagogisch coach voert en ontwikkelt samen met de manager het pedagogisch beleid. Zoals het in de cao wordt omschreven kenmerkt deze functie zich door het als allround coach verbeteren van de pedagogisch kwaliteit van dienstverlening en professionele ontwikkeling van de pedagogisch medewerkers. Als spil tussen het pedagogisch beleid en de uitvoering ervan.

Het beleid ten aanzien van de rol van Pedagogisch coach is vastgelegd in het Coachingsplan SKV. Extern en interne intervisie is daarin een goed middel om de coachrol zoals vastgelegd in het coachingsplan te evalueren. Ook wordt regelmatig met de ketenpartners en met name de basischolen in Voorschoten overlegd wat zij verwachten van de Pedagogisch coach in de begeleiding van de ouders en peuters in de voorschoolse periode en bij de overgang naar het onderwijs. Zo proberen we niet alleen een soepele overgang te creëren maar ook een doorgaande leerlijn.

4.9. Ouderbetrokkenheid

Ouderbetrokkenheid wordt ook wel omschreven als educatief partnerschap of ouderbetrokkenheid thuis. De definitie die daarbij past is: *'... een proces waarin de betrokkenen er op uit zijn om elkaar wederzijds te ondersteunen en waarin ze proberen hun bijdrage zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen, met als doel het leren, de motivatie en de ontwikkeling van kinderen te bevorderen'* (Kalthoff, 2011).

Uit verschillende onderzoeken is komen vast te staan dat de betrokkenheid van ouders een positief effect heeft op de leer- en ontwikkelprestaties van kinderen. Ook

al op de ontwikkeling van hele jonge kinderen in de kinderopvang en peuterspeelzalen.

Ouderbetrokkenheid geeft bij veel mensen het idee dat het de ouders zijn die in actie moeten komen. En natuurlijk is dat uiteindelijk ook zo, maar aan de actie van ouders, die overigens al heel vaak van nature plaats vindt, gaat iets veel belangrijkers vooraf. Echte betrokkenheid, zo blijkt uit de meest recente onderzoeken over ouderbetrokkenheid, begint bij de pedagogisch medewerker die de ouder dagelijks spreekt. Een ouder is geen klant bij de SKV maar een ouder die zijn dierbaarste bezit, zonder daartoe verplicht te zijn, naar een tijdelijke opvangsituatie brengt. Daarvoor heeft de ouder het vertrouwen nodig in de zorgzame benadering van de pedagogisch medewerker tot het kind.

De pedagogisch medewerkers investeren voor de ouderbetrokkenheid veel in de relatie tussen hen en de ouders. Dat begint al bij het intakegesprek waarin de verschillende verwachtingen ter sprake komen, maar loopt eigenlijk in alle contacten door die de pedagogisch medewerkers met de ouders hebben. In de methode van de Vreedzame kinderopvang is veel aandacht voor de wijze waarop wordt omgegaan met ouders. Er is immers geen ouder hetzelfde en iedereen mag daarin zijn die hij is. Respect voor elkaars ideeën en waarden is belangrijk zonder dat men daarin het gesprek daarover uit de weg gaat. Nieuwsgierigheid en een goede luisterhouding kunnen de relatie verdiepen wat uiteindelijk de ontwikkeling van peuters weer ten goede komt.

4.10. Gezonde ontwikkeling en voeding

Voor de ontwikkeling van peuters is ook de voeding een belangrijke voorwaarde. Peuters zijn enorm in de groei en hebben veel behoefte aan een gezond voedingspatroon. Bij de speelzalen is niet zo veel mogelijkheid om direct invloed te kunnen uitoefenen op het eet- en drinkgedrag van de peuters omdat ze alleen de ochtend komen en er niet lunchen. Toch wordt in die beperkte tijd geprobeerd de kinderen en hun ouders iets mee te geven over gezonde voeding. In de kring wordt er met alle kinderen fruit gegeten waarbij ze een bekertje water of lauwe thee drinken. Zo wordt geprobeerd de kinderen te laten zien dat fruit en water heel gewoon en lekker zijn. Peuters kunnen nog wel eens last hebben van neofobie wat ertoe leidt dat alles wat nieuw is wordt geweigerd. Door met alle kinderen samen fruit te eten worden de peuters geholpen om toch nieuwe dingen uit te proberen.

Het thema voeding komt daarnaast met regelmaat terug als Puk-thema uit de methode Puk en Ko die bij de peuterspeelzaal gebruikt wordt voor de voorschoolse educatie.

Het is altijd erg gezellig en leuk als peuters hun verjaardag vieren en trakteren. We dringen er bij ouders dan wel op aan de traktatie klein, gezond en veilig te houden.

5. Kinderen die opvallen

Een peuterspeelzaal is een plek waar kinderen zich op een speelse manier kunnen ontwikkelen. Kinderen leren er om met andere kinderen om te gaan. Ze maken kennis met een andere situatie en gewoontes dan thuis. Bij lang niet alle kinderen

verloopt deze ontwikkeling 'vanzelf' goed.

Wij zijn er voor iedereen. De peuterspeelzalen van de SKV hanteren een inclusief beleid. We staan o.a. open voor kinderen met een handicap. Ook kunnen kinderen eerder worden geplaatst op sociaal- medische indicatie. Door middel van een gesprek met de ouders, de manager, pedagoog en pedagogisch medewerkers bekijken we of de speelzaal dit kind iets te bieden heeft. Het kind hoeft niet aan een of andere standaard norm te voldoen.

Soms verloopt de ontwikkeling niet zoals men zou mogen verwachten bij een peuter. Kinderen kunnen in de periode tot 4 jaar al een ontwikkelingsachterstand of voorsprong hebben opgelopen, op o.a. taal, sociaal emotioneel of motorisch gebied. (Zie ook hoofdstuk 4 Ontwikkeling van de peuter.) Ontwikkelingskansen signaleren en bespreken met de ouders, is onderdeel van de basisfunctie van de speelzaal. Uiteraard herkennen de pedagogisch medewerkers ontwikkelingsvragen. Zij hebben immers veel ervaring in het omgaan met peuters. Hierdoor valt het de pedagogisch medewerkers eerder op als er iets aan de hand lijkt te zijn. Het gebruik van de observatiemethode Peuterpraat FOCUS helpt daarbij om problemen nader te kunnen specificeren en ouders gericht te kunnen adviseren in mogelijkheden om ook thuis met hun peuter aan de slag te gaan.

Omdat de ouders de eerste verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding is het essentieel dat zij snel worden geïnformeerd. Er wordt dan niet afgewacht tot het volgende reguliere ontwikkelingsgesprek. Tijdig handelen is belangrijk. Uiteraard zullen er geen stappen worden ondernomen buiten de ouders om en alles wat te maken heeft met de ontwikkeling van de peuter wordt door de mentor met de ouders besproken.

5.1. Voorschoolse educatie

Sommige kinderen hebben op de speelzaal een extra steuntje in de rug nodig. Dat kan bijvoorbeeld door een 'blootstellingsachterstand' aan de Nederlandse taal, anderstalige opvoeding, een moeizame taalontwikkeling of speciale omstandigheden thuis. (Voor tweetaligheid zie ook hoofdstuk 7.) Daarvoor is in overleg met de gemeente Voorschoten, geïnvesteerd in voorschoolse educatie (ve). De gemeente heeft een brede doelgroepdefinitie en heeft hiervoor de financiële middelen beschikbaar gesteld.

Met behulp van de ve-methode 'Puk en Ko' worden de kinderen spelenderwijs gestimuleerd op tal van ontwikkelingsgebieden maar met name op het gebied van taal, rekenen en sociale vaardigheden. Alle kinderen krijgen deze methode op de groep aangeboden maar de kinderen die voor voorschoolse educatie door de jeugdverpleegkundige (onderdeel van de jeugdgezondheidszorg JGZ in Voorschoten) geïndiceerd zijn, bezoeken de speelzaal vier dagdelen van 4 uur per ochtend (16 uur per week) tegen gereduceerd tarief. Deze ouders worden extra ondersteuning geboden door de ve-coach en/of pedagoog, in samenwerking met de mentor van het kind. De methode van Puk en Ko mag geen star geheel vormen. De medewerkers weten goed wat passend en nodig is voor de groep en het individuele kind. De methode wordt daarom met name ingezet als bronbestand. De methode van de Vreedzame kinderopvang wordt daarnaast verweven met de methode van Puk en Ko. Zo kan elke dag maatwerk geleverd worden die nodig is.

Ouders van wie het kind in aanmerking komt voor voorschoolse educatie worden extra ondersteund met behulp van verschillende materialen die ze mee krijgen naar huis. Het kan gaan om extra spel- of constructiemateriaal of leesboekjes die samen met een spelwijzer worden verstrekt. Het gaat om hele laagdrempelige spelsuggesties die gemakkelijk kunnen worden ingepast in de dagelijkse routines. Soms worden ouders ook thuis geholpen bij het leren spelen met hun kind waarmee ze de (taal)ontwikkeling kunnen stimuleren. De begeleiding van de peuter en de begeleiding van de ouders is maatwerk. Het betrekken van ouders is belangrijk, zeker wanneer er sprake lijkt te zijn van een ontwikkelingsachterstand. De keuze voor de manier en de mate van de ondersteuning vergt veel ervaring van de pedagogisch medewerkers.

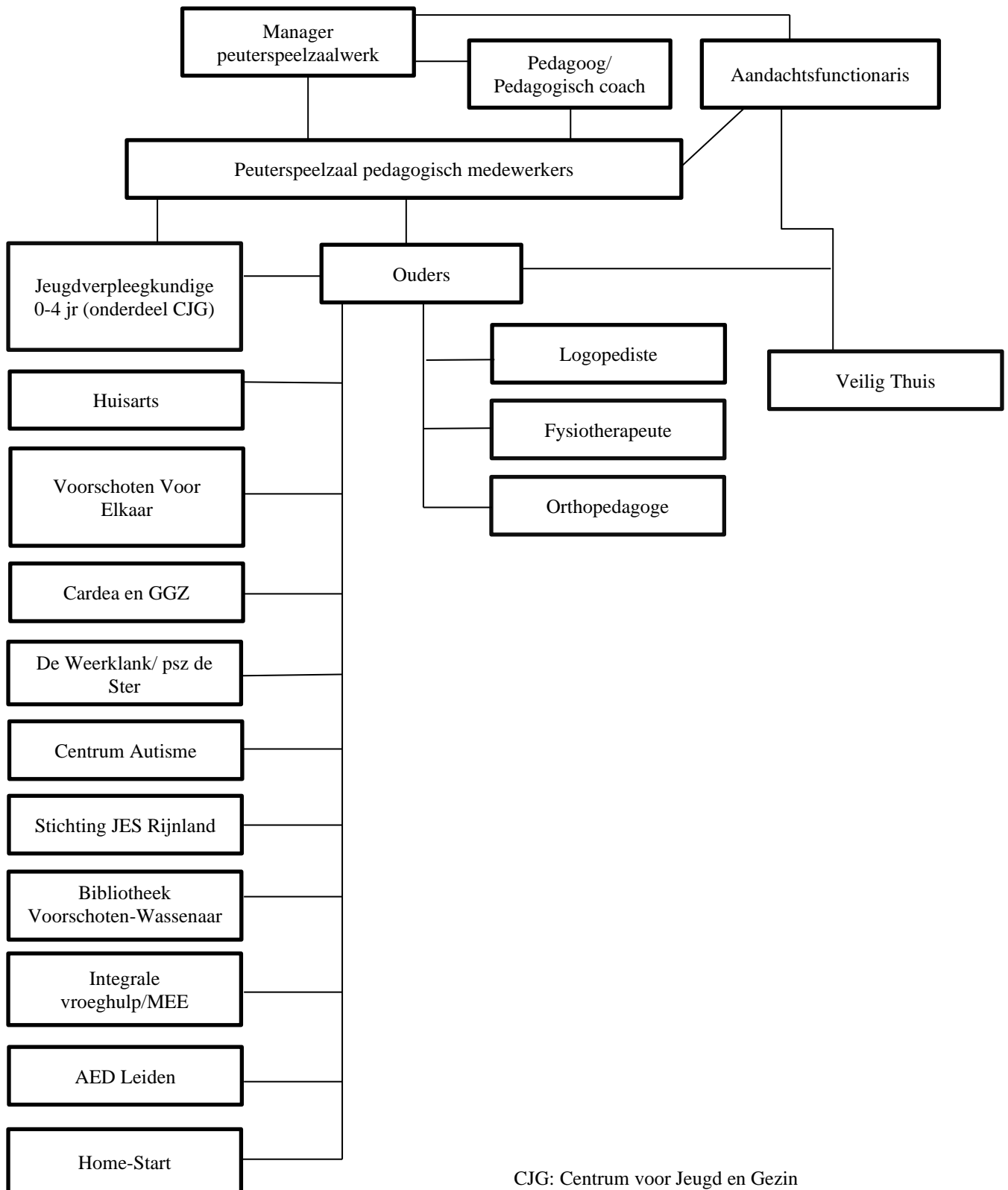
Als de kinderen 3 ½ jaar worden dan worden de kinderen die voorschoolse educatie hebben ontvangen “warm overgedragen” naar de basisschool. Het komt voor dat een peuter zich zo goed ontwikkeld, dat er eigenlijk geen reden meer is om deel te nemen aan voorschoolse educatie. Met de ouders wordt dan besproken of de peuter teruggaat naar twee dagen of dat de ouders drie of vier dagen blijven afnemen, maar dan gaan betalen volgens de reguliere tarieftabel.

5.2. Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling

Problemen kunnen ook ontstaan als er een onveilige situatie lijkt te bestaan in de thuissituatie of in een andere directe omgeving van het kind. Binnen onze organisatie zijn bevoegde aandachtsfunctionarissen aangesteld, die ingeschakeld worden bij vermoeden van kindermishandeling. Bij vermoeden van kindermishandeling zullen onze aandachtsfunctionarissen starten met het stappenplan van de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, dit is wettelijk verplicht vanaf 1 juli 2013. Dat betekent dat er in het uiterste geval in overleg met de ouders een melding wordt gedaan bij Veilig thuis.

Sinds 2017 is de SKV ook aangesloten bij regionale verwijfsindex JeugdMATCH. De Verwijsindex is een online tool voor professionals om makkelijker met elkaar in contact te komen. Zo kan de zorg voor het kind en diens gezin goed worden afgestemd en kan coördinatie van zorg worden geregeld. Elke regio in Nederland heeft haar eigen lokale Verwijsindex met een eigen samenwerkingsconvenant en een eigen naam. In deze regio (Hollands Midden) noemen we de verwijfsindex “JeugdMATCH”. De lokale Verwijsindexen zijn aan elkaar gekoppeld tot één landelijk systeem.

5.3. Overzicht van verwijzingen naar en contacten met hulpverlenende instanties (sociale kaart)

CJG: Centrum voor Jeugd en Gezin
 GGZ: Organisatie voor Geestelijk
 Gezondheidszorg
 AED: Ambulante Educatieve Dienst

6. Lichamelijke en sociaal emotionele zorg

6.1. Hygiëne

Op iedere peuterspeelzaal is minimaal een kindertoiletje en wasbakje aanwezig. De kinderen die niet zindelijk zijn, worden zonodig verschoond met zelf meegebrachte luiers. Als een kind bezig is om zindelijk te worden wordt dit gestimuleerd door wat vaker met de peuter naar het toilet te gaan. Voor eventuele ongelukjes is er op de speelzaal reservekleding aanwezig.

De toiletruimte wordt elke dag schoongemaakt door de pedagogisch medewerkers of door een schoonmaakbedrijf. Eenmaal per jaar wordt er hulp aan de ouders gevraagd om al het speelgoed grondig schoon te maken en de knuffels en verkleedkleden te wassen.

6.2. Zieke kinderen

Zieke kinderen worden in principe niet toegelaten ter bescherming van henzelf maar ook voor de andere peuters. Een verkoudheid is natuurlijk geen probleem, maar kinderen die echt niet lekker zijn en koorts hebben kunnen beter lekker thuis verzorgd worden. Kinderen die ziek worden bij de peuterspeelzaal moeten door ouders worden opgehaald. Bij de peuterspeelzalen volgen we daarin het protocol van de GGD GHOR.

Als er een besmettelijke ziekte heerst, zoals bijvoorbeeld waterpokken of roodvonk, wordt dit bekend gemaakt door middel van een berichtje (bordje) bij de ingang van de speelzaal.

Wanneer een peuter ziek is, vragen wij de ouders dit 's morgens even te melden zodat de speelzaal op de hoogte is van de reden van absentie.

6.3. Veiligheid

De inrichting van de peuterspeelzaal is zodanig dat de kinderen veilig kunnen spelen. De binnenruimte is ten minste 3,5m² per kind groot. De ramen en deuren zijn goed beveiligd zodat de kinderen de speelzaal niet onopgemerkt kunnen verlaten. Het aanwezige meubilair en speeltoestellen zijn speciaal afgestemd op de peuters en vervaardigd van hoogwaardig materiaal. Kapot materiaal wordt (indien mogelijk) gerepareerd en anders vervangen.

Elektrische wandcontactdozen en warmte-apparaten zijn op een zodanige wijze verwerkt dat zij geen gevaar voor de peuters opleveren, schoonmaakartikelen zijn zo geplaatst en opgeborgen dat deze buiten het bereik van de peuters zijn, deuren zijn beveiligd met vinger-safe stroken.

De speelzalen voldoen aan de eisen voor brandveiligheid en de brandblusapparatuur wordt jaarlijks gecontroleerd door de plaatselijke brandweer.

Op iedere speelzaal is een volledig uitgeruste EHBO-trommel aanwezig, tevens hebben alle pedagogisch medewerkers een basiscursus 1^e hulp aan kinderen gevolgd en zijn er jaarlijks bijscholingen over EHBO-onderwerpen. Daarnaast wordt er tijdens het leidstersoverleg steeds een EHBO-onderwerp besproken.

Elke speelzaal beschikt over een aangrenzende buitenspeelruimte van tenminste 3m² per kind, voorzien van een deugdelijke omheining en goedgekeurde speeltoestellen. Jaarlijks worden de speeltoestellen gekeurd.

Zowel binnen als buiten is het de taak van de pedagogisch medewerkers om ervoor te zorgen dat de peuters veilig met het speelgoed omgaan, bijvoorbeeld niet lopen op de glijbaan, niet gooien met blokken en niet klimmen op tafels en stoelen.

Tot aan 2018 werd op regelmatige basis de inrichting van de speelzalen en het beleid onderworpen aan een aantal risico-inventarisaties. De Risico Inventarisatie Veiligheid, de Risico Inventarisatie Gezondheid en de Risico Inventarisatie Hygiëncode. Deze risico-inventarisaties werden jaarlijks door de pedagogisch medewerkers ingevuld en op verzoek van de gemeente Voorschoten jaarlijks door de GGD GHOR getoetst. Per 2018 zijn de risico-inventarisaties vervangen door de QuickScan die behoort bij het beleidsplan Veiligheid- en Gezondheidsbeleid.

Daarnaast worden om de drie á vier jaar de risico-inventarisaties Brandveiligheid en Arbo op hun actualiteit getoetst. Ook een verhuizing of interne verbouwing geeft aanleiding om de diverse inventarisaties uit te voeren zodat nagegaan kan worden of alles nog voldoet aan de laatste normen van veiligheid.

De brandweer voert geregeld periodieke controles uit op preventieve middelen en brandblusapparaten. Jaarlijks worden de buitenruimten als geheel en de buitenspeeltoestellen door Speel Topveilig gecontroleerd.

Er is gericht aandacht voor het vier-ogen-principe. Dat betekent dat een pedagogisch medewerker nooit alleen kan zijn met een of meerdere peuters. Er zijn altijd ten minste twee pedagogisch medewerkers aanwezig als er kinderen zijn. De pedagogisch medewerkers (en invalkrachten en stagiaires) kunnen altijd worden gezien of gehoord door hun collega. Deuren kunnen niet van binnenaf worden afgesloten, waar mogelijk zijn ramen aangebracht die ruimtes van elkaar scheiden. Er is een open aanspreekcultuur in onze platte organisatie. Er is een Meldcode Geweld en Kindermishandeling en er zijn diverse protocollen over ongewenste omgangsvormen.

Zie ook hiervoor het Beleidsplan Veiligheid en Gezondheid SKV.

6.4. Dagritme, eten en drinken

Iedere speelzaal heeft een vast dagritme. In grote lijnen verloopt een speelzaalochtend als volgt:

- De kinderen worden gebracht tussen 8.15 en 8.45 uur. De ouders of verzorgers maken even een puzzeltje mee, lezen een boekje of spelen mee met het constructiemateriaal of met materiaal dat in de diverse hoeken te vinden is.
- Na het uitzwaaien gaan de kinderen vrij spelen in de poppenhoek, bouwhoek, met auto's, in de water- of zandtafel, andere kinderen laten zich gezellig voorlezen of gaan samen met de pedagogisch medewerker puzzelen en bouwen.

- Om 10 uur worden de tafels samen met de peuters leeggeruimd en word het spel materiaal opgeborgen. Alle kinderen gaan aan tafel of in de kring om fruit te eten. De peuters nemen éénmaal per week fruit mee, dat door de pedagogisch medewerkers wordt schoongemaakt. De peuters kunnen zelf diverse fruitstukjes kiezen.
- Na het fruit eten wordt er naar behoefte geplakt, geverfd, gekleurd of verder gespeeld of gaan de kinderen naar buiten. De meeste peuters zijn enthousiast als zij zelf iets mogen maken, maar andere peuters willen liever spelen met spel materiaal. Dit mag, zij hoeven nog niet te presteren.
- Om 11 uur wordt er samen met de peuters weer opgeruimd en wordt er een kring gemaakt. De peuters krijgen een beker water te drinken en een cracker of een klein koekje. In de kring wordt er een verhaaltje verteld, worden er liedjes gezongen en spelletjes gedaan.
- Bij mooi weer gaan de peuters buiten op de speelplaats fietsen, stappen of in de zandbak spelen.

Verjaardagen worden meestal aan het eind van de ochtend gevierd, de ouders mogen hier in overleg (vaak bij de vierde verjaardag) bij aanwezig zijn.

Bij feestdagen zoals de Kerst en Pasen, verloopt de ochtend op een andere manier maar de ouders of verzorgers worden hiervan tijdig op de hoogte gesteld.

Omdat er met kinderen altijd onvoorziene gebeurtenissen zijn zal er flexibel met het dagritme om worden gegaan.

Op de peuterspeelzaal gebruiken we als bronbestand de (taal)ontwikkelings methode Puk en Ko waarmee peuters spelenderwijs worden gestimuleerd. Met behulp van deze methode worden de kinderen uitgedaagd in hun ontwikkeling aan de hand van diverse thema's. Zoals 'gezond eten', 'ziek zijn', 'kleding' of een 'seizoen'. Maar ook andere thema's die buiten de methode vallen zoals 'vervoer', 'boerderij', Sinterklaas Pasen en Kerst, worden met regelmaat gepresenteerd. De activiteiten die tijdens het dagritme aan de orde komen worden aan het thema aangepast. Ook de inrichting van de verschillende hoeken en de knutselactiviteit worden aan het thema aangepast. Ook de methode van de Vreedzame kinderopvang helpt de kinderen zich op verschillende ontwikkelingsdomeinen te ontwikkelen. Naast Puk worden daarom ook Aap en Tijger met de bijbehorende wereldbal in de kring ingezet.

6.5. Festiviteiten

De speelzalen besteden veel aandacht aan feesten en jaargetijden. Bij de peuterspeelzaal vinden we het belangrijk om aandacht te besteden aan de feestdagen. De kinderen krijgen op deze manier iets mee van de steeds terugkerende feesten en jaargetijden. En het is een deel van onze cultuur.

Hoewel de uitvoering per speelzaal verschillend is, is het uitgangspunt steeds hetzelfde. Hieronder volgen enkele voorbeelden.

- Bij verjaardagen, geboorte broertje of zusje, of afscheid krijgen de kinderen een feestmuts of andere mooie knutsel, wordt er gezongen en getrakteerd.
- In de paastijd gaan de kinderen knutselen rondom de lente en de pasen. Bijvoorbeeld sterrenkers zaaien, paasmandjes knutselen en eieren zoeken.

- In de zomer kunnen er zomerfeesten georganiseerd met een versierde zaal en er worden spelletjes gedaan.
- Op de speelzalen worden er koffieochtenden georganiseerd.
- In de herfst wordt er een herfsttafeltje ingericht en maken de kinderen herfstknutsels.
- Zodra Sinterklaas in het land is mogen de kinderen zich verkleden als Sint of Pietje en gaan de kinderen kruidnootjes bakken, een mijtertje of een pietenmuts maken.
- Ook aan de kerst wordt veel aandacht besteed. De kinderen maken klokjes, engeltjes of iets anders voor in de boom. Het kan ook zijn dat er bij een speelzaal een kerstontbijt of -brunch voor de kinderen wordt georganiseerd.

6.6 Speelgoed en materialen

De materialen voldoen aan de volgende voorwaarden:

veilig, duurzaam, hygiënisch, prikkelend, uitnodigend, stimulerend en gevarieerd.

Materiaal om de taalontwikkeling te stimuleren b.v.:

- boekjes (voorlees-, versjes-, liedjes- en prentenboeken)
- puzzels, spelletjes, klei
- wereldoriëntatie materiaal
- poppenhoek, zandtafel, watertafel, bouwhoek, autohoek

Materialen om de sociaal emotionele ontwikkeling te stimuleren b.v.:

- zand- en watertafel
- poppenhoek met verkleedkleden, dokter, kapper, keukenspullen
- het spelmateriaal aan de tafel en in de ruimte
- autohoek/bouwhoek
- boekenhoek, boekjes
- muziekinstrumenten

Materialen om de motorisch/zintuiglijke ontwikkeling te stimuleren b.v.:

- rijdend materiaal, ballen, constructiematerialen (duplo, lego, blokken)
- glijbaan
- tekenmateriaal, verf, klei, knutselmateriaal
- muziekinstrumenten
- zand en water
- puzzels, kralen rijgen, insteek mozaïek
- bewegingsspelletjes, kruipspelletjes, balgooispelletjes en omrobspelletjes

Materialen om de cognitieve ontwikkeling te stimuleren b.v.:

- puzzels, spelletjes, boekjes
- poppenhoek, zandbak, constructiematerialen
- watertafel, knutselmaterialen, klei, verf
- wereldoriëntatiemateriaal

Materialen om de creativiteitsontwikkeling/ fantasie te stimuleren b.v.:

- knutselmateriaal (papier, lijm, doosjes, lapjes, wol, wc-rolletjes e.d.)
- klei (natuur-, synthetisch- of brooddeeg)

- potloden, wasco, krijt, viltstiften, verf
- zand en water
- verkleedkleden
- muziekinstrumenten
- poppen, knuffels, handpoppen

6.7 Binnen- en buitenruimte

De inrichting van de peuterspeelzaal moet zo zijn dat de kinderen er veilig kunnen spelen en er zich veilig kunnen voelen. De zaal moet daarom overzichtelijk zijn, de ruimte mag niet te vol staan, zodat er voldoende ruimte is om te bewegen. Het moet er licht zijn, goed geventileerd en gemakkelijk schoon te houden. Alle hoeken zijn afgerond en spijkers of andere uitsteeksels moeten vermeden worden.

Er is aangepast meubilair en sanitair voor de kinderen en de pedagogisch medewerkers. Ook is er op goede hoogte voor de pedagogisch medewerker een aankleedtafel, waar kinderen verschoond en indien nodig gewassen kunnen worden. De speelzaal is verdeeld in verschillende hoekjes die kinderen uitnodigen zich er terug te trekken om te gaan spelen. Hierdoor ontstaat er een bepaalde rust en orde en kunnen kinderen tot spel komen.

Ter bevordering van alle ontwikkelingsgebieden is er een zand/watertafel, boekenhoek, bouw en autohoek, poppenhoek en verfhoek. Er staan grote tafels voor verschillende activiteiten zoals puzzels maken tekenen, plakken, spelletjes en bezig zijn met verschillende constructiematerialen zoals lego/duplo, houten blokken, Nopper en dergelijke.

De kasten, waar de pedagogisch medewerkers materialen bewaren en die alleen onder begeleiding gebruikt worden, zijn functioneel ingericht en afsluitbaar.

De locatie van de speelzaal is dusdanig dat deze goed en veilig bereikbaar is en ook toegankelijk voor ouders en kinderen met een handicap.

Continuïteit van de omgeving biedt een kind emotionele veiligheid (niet steeds de inrichting veranderen). De inrichting is daarom in principe vast. Zo weten de kinderen precies waar alles is en waar ze het losse materiaal moeten opruimen.

Elke speelzaal bezit ook een aangrenzende en voldoende beveiligde buitenruimte, vaak met (afdekbare) zandbak en een vast speelobject. In een voor de kinderen afgesloten buitenberging staat het buitenspel materiaal zoals fietsjes, steppen, auto's, wip, glijbaan en zandbakmaterialen.

Er is voldoende, veelzijdig en duurzaam spel materiaal aanwezig, waarbij er rekening wordt gehouden met een evenwichtige verdeling van materiaal voor de lichamelijke-, verstandelijke- en sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. Dit is aangepast aan de ontwikkelingsfasen en de belevingswereld van het kind.

7. Anderstalige kinderen

In onze multiculturele samenleving bezoeken ook regelmatig kinderen onze peuterspeelzalen die niet alleen of geen Nederlands spreken thuis. De ontwikkeling van deze kinderen kan verschillen met die van kinderen die thuis alleen de Nederlandse taal krijgen aangeboden. Een aantal ontwikkelingsgebieden hangt namelijk nauw samen met het begrijpen van taal. Daarnaast zijn ook de maatschappelijke en culturele normen en waarden voor iedere bevolkingsgroep anders. Deze kinderen leren niet alleen de normen en waarden van thuis, maar ook die van de buitenwereld: de peuterspeelzaal en de buurt. Op deze wijze vormen zij een beeld van zichzelf en hun omgeving. Elke ervaring heeft, vanzelfsprekend, invloed op deze beeldvorming. Als speelzaal kunnen wij hierbij een actieve rol spelen, waarbij wij de nadruk willen leggen op integratie. Onder integratie wordt verstaan het gelijkwaardig opnemen van een bepaalde bevolkingsgroep in de maatschappij met behoud van eigen identiteit. Het is dan ook van het grootste belang om een goed contact met de ouders te onderhouden. Zij moeten het gevoel hebben dat hun kinderen in 'goede' handen zijn. Om het contact te stimuleren gaat de mentor en/of de ve-coach in overleg met de ouders op huisbezoek.

Kinderen voor wie het Nederlands hun tweede taal is, hebben vaak ook extra ondersteuning nodig bij hun taalverwerving. Voor de kinderen is het van belang dat ze al op jonge leeftijd de Nederlandse taal leren. Alleen als ze gedegen Nederlands kunnen verstaan en spreken zijn ze goed voorbereid voor de basisschool en hun verdere schoolcarrière. Uit onderzoek is gebleken dat een eenmaal opgelopen achterstand soms maar heel moeilijk is in te halen. Daarom komen juist ook anderstalige kinderen vaak in aanmerking voor voorschoolse educatie (ve). (Zie ook hoofdstuk 5.) Kinderen kunnen via een indicatie afgegeven door het Centrum voor jeugd en gezin, voor ve worden aangemeld.

In samenwerking met de ouders proberen de pedagogisch medewerkers anderstalige kinderen zo snel mogelijk de basisbegrippen in het Nederlands bij te brengen b.v. plassen, zitten, ja, nee, handen wassen, eten, drinken en dergelijke. Maar daarnaast worden verschillende thema's aangeboden met behulp van de ve-methode 'Puk en Ko'. Ook de methode van de Vreedzame kinderopang kent een aantal basiswoorden die regelmatig terug komen op de dag. Samen met de pop Puk van de methode 'Puk en Ko' of met Aap en Tijger komen er door het jaar heen veel thema's aan bod die de taal van het kind helpen uitbreiden. De kinderen krijgen daarnaast nog extra ondersteuning door het werken in een kleine kring en het begeleid spelen, waarbij de geleerde woorden nog eens extra benoemd worden. Hierdoor ontstaat veel herhaling die de kinderen helpt om de nieuwe woorden te onthouden en te gaan gebruiken. De kinderen worden uitgedaagd zich de Nederlandse taal eigen te maken. Ook de ouders worden zo veel mogelijk betrokken bij de thema's zodat zij ook zelf thuis met de nieuwe woorden aan de slag kunnen.

8. Houding van de pedagogisch medewerker

8.1. Houding ten opzichte van de peuter

Kinderen streven er (onbewust/bewust) naar om hun eigen persoonlijkheid te ontwikkelen. Daar hebben ze hulp bij nodig en moeten ze in gestimuleerd worden. Van de pedagogisch medewerkers wordt een professionele beroepshouding verwacht. In deze professionele houding ligt de nadruk op het zoveel mogelijk stimuleren en ondersteunen van peuters in hun eigen ontwikkelingsactiviteiten.

De volgende 10 punten zijn voor deze houding van belang:

1. Uitgaan van, en respect hebben voor het unieke van het kind.
2. Ondersteunen van gedrag van kinderen dat gericht is op het uitbreiden van ervaringen en activiteiten en daarbij aansluiten bij wat ze al kunnen en begrijpen.
3. Negatief gedrag een zo positief mogelijke wending geven, positief gedrag zoveel mogelijk stimuleren.
4. Controlerende handelingen en opmerkingen zoveel mogelijk beperken, voor het bevorderen van de zelfstandigheid.
5. Uitspreken van waardering en positieve gevoelens over kinderen.
6. Pogingen van kinderen tot (nieuwe) activiteiten ondersteunen, en het zelf steeds initiatieven nemen stimuleren.
7. Actieve, stabiele en onverdeelde aandacht aan de kinderen geven.
8. Consequent (en dus voorspelbaar) handelen, kinderen moeten weten waar ze aan toe zijn.
9. Gevoelig zijn voor de signalen van het kind, individueel gericht bezig zijn.
10. Zich bewust zijn van de eigen aanwezigheid, de invloed die je als pedagogisch medewerker op het kind en op de groep hebt.

Uit de houding van de pedagogisch medewerker moet blijken dat ze een veilige en beschermende omgeving biedt. De pedagogisch medewerker moet tevens over goede contactuele eigenschappen beschikken, zij heeft immers niet alleen te maken met de kinderen in haar groep, maar moet ook kunnen samenwerken met collega's. Daarnaast is het van groot belang naar ouders en verzorgers een positieve en professionele houding aan te nemen. De pedagogisch medewerkers worden met behulp van video interactiebegeleiding in hun houding gecoacht.

8.2. Eerste contact met de peuter en wennen

Het eerste contact dat de pedagogisch medewerkers met de peuters hebben, is vaak wanneer de peuter samen met een ouder op de speelzaal komt om een informatieboekje en een inschrijfformulier te halen.

Nadat de inschrijving is ontvangen en een aantal administratieve zaken geregeld zijn, zal er contact met de ouders worden opgenomen zodra er duidelijkheid is wanneer in de groep een plaats is.

Op de eerste ochtend dat een kind naar de peuterspeelzaal gaat, mogen de ouders of verzorgers er even bij blijven. De peuter kan dan in bijzijn van een vertrouwd persoon alle nieuwe indrukken opnemen. Vaak wordt door de mentor van het kind van deze gelegenheid gebruik gemaakt om met de ouder, het intakegesprek te voeren. Samen met de ouders wordt een vragenlijst ingevuld. Door deze lijst samen

met de ouders in te vullen, krijgen de pedagogisch medewerkers een indruk van het kind. Bijvoorbeeld waar speelt het graag mee, is het zindelijk, is het gewend om ergens anders alleen te spelen, heeft het een knuffeltje als troost, hoe kunnen de ouders worden bereikt en zijn er afspraken van belang voor de speelzaal als er sprake mocht zijn van bijvoorbeeld een echtscheiding.

Mocht de peuter het afscheid nemen moeilijk vinden, dan wordt in overleg met de pedagogisch medewerker naar een manier gezocht om dit voor ouder en peuter zo soepel mogelijk te laten verlopen. Er kan worden afgesproken dat de pedagogisch medewerker of de ouder na een uurtje belt om te (laten) horen hoe het gaat. Soms als een kindje het nog erg spannend vindt, kan worden afgesproken dat de ouder het kindje iets eerder ophaalt. In overleg tussen de pedagogisch medewerker en de ouders zijn er zo verschillende manieren om het kind op een veilige manier te laten wennen aan het spelen op de peuterspeelzaal.

8.3. Halen en brengen

Alle peuterspeelzalen zijn van maandagochtend tot en met vrijdagochtend van 8.15 - 12.15 uur geopend. De brengtijden zijn tussen 8.15 - 8.45 uur, de ophaaltijden tussen 11.45 - 12.15 uur. In verband met het COVID-19 virus komen ouders niet meer op de groep in ochtend. De kinderen worden buiten aan de leidster overgedragen. Als kinderen het erg lastig vinden om afscheid te nemen maken we met de ouders een aparte afspraak over de wijze van brengen. Ook al vindt het kind het moeilijk om afscheid te nemen, het is beter om een, voor het kind, duidelijke lijn te volgen. We vragen daarom aan de ouders om duidelijk aan het kind te laten merken dat het weggaat. Even zwaaien bij het raam is daarbij een goede manier om het afscheid nemen duidelijk te maken aan het kind. Voor kinderen die nog nieuw zijn wordt voor het zogenaamd "wennen" door de pedagogisch medewerkers met de ouders afspraken gemaakt.

8.4. Toepassen van regels

Op de speelzaal bestaan er regels die gelden voor alle peuters. Er wordt niet met speelgoed gegooid en we ruimen bijvoorbeeld met elkaar op omdat we rekening houden met elkaar. Deze regels zijn ervoor om de peuters te helpen bij hun groei en ontwikkeling. Het schept duidelijkheid, de peuter leert waar zijn grenzen liggen, wat veiligheid en rust geeft. Doordat de pedagogische medewerkers het goede voorbeeld geven en de meer "ervaren" peuters hierin volgen nemen de jongere peuters al gauw het gewenste gedrag over, zoals bijvoorbeeld wachten op je beurt of blijven zitten in de kring, en wordt er een prettige sfeer gecreeerd. Soms is het nodig om ongewenst gedrag bij te sturen, door bijvoorbeeld een kind heel even uit de kring te halen, maar de pedagogische medewerkers geven er de voorkeur aan zo min mogelijk negatieve aandacht te geven.

In het geval van ruzies tussen de kinderen onderling proberen de pedagogisch medewerkers zoveel mogelijk inzicht te krijgen in wat er zich allemaal heeft afgespeeld en is het doel altijd dat de kinderen daarna weer rustig met elkaar verder kunnen spelen. Wanneer een kind een ander kind pijn doet wordt wel heel duidelijk de regel uitgesproken dat we elkaar geen pijn doen, dat dat echt niet mag. Ook hier proberen we de peuters de sociale vaardigheden bij te brengen die fundamenteel zijn voor het functioneren in een groep.

Peuters worden beloond door het uitspreken van waardering en door het tonen van positieve gevoelens. Een liefdevolle en accepterende benadering van de kinderen geeft veiligheid en is een voorwaarde om te leren.

9. Ouders in de oudercommissie

Bij de Stichting Kinderspeelzaal Voorschoten heeft iedere speelzaal een eigen oudercommissie.

Een oudercommissie heeft een belangrijke taak de pedagogisch medewerkers te ondersteunen bij de organisatie van diverse (feestelijke) activiteiten. Maar een niet te onderschatten rol van de oudercommissie is daarnaast het namens de ouders participeren in het beleid van de peuterspeelzaal door een goede invulling te geven aan adviesrechten, om op deze wijze de kwaliteit van de peuterspeelzaal te waarborgen of te verbeteren. De oudercommissie behartigt daarnaast de belangen van de peuters (en hun ouders) die gebruik maken van de speelzaal door mee te denken over het beleid van de SKV en het vormen van een klankbord over allerhande zaken. De oudercommissie overlegt daarover met de directie of het bestuur van de SKV en denkt mee over onderwerpen die voor peuters (en hun ouders) van belang zijn.

De adviestaak die de oudercommissie heeft, vloeit voort uit de Wet Medezeggenschap Cliënten Zorgsector. De Wet Medezeggenschap Cliënten Zorgsector (WMCZ) verplicht elke zorginstelling die daar wordt omschreven tot het instellen van een lokale oudercommissie en het opstellen van een medezeggenschapsreglement. Daaronder vallen ook gesubsidieerde peuterspeelzalen zoals het geval is bij de Stichting Kinderspeelzaal Voorschoten (SKV). Daarom hebben ook de peuterspeelzalen van de SKV allen een eigen oudercommissie en een medezeggenschapsreglement. Dit medezeggenschapsreglement geldt voor alle speelzalen die vallen onder de SKV. De oudercommissie heeft daarin als belangrijkste taak het adviseren van de organisatie over de aangelegenheden genoemd in de WMCZ.

Zo mag de oudercommissie advies uitbrengen over voorgenomen besluiten met betrekking tot de uitvoering van het kwaliteitsbeleid van de ondernemer, plaatsings- en wachtlijstbeleid, voedingsbeleid, het algemene beleid op het gebied van opvoeding, veiligheid of gezondheid, beleid met betrekking tot spel- en ontwikkelingsactiviteiten, de begroting en de jaarrekening, vaststelling of wijziging van een klachten- en geschillenregeling. Het Medezeggenschapsreglement van de oudercommissie is verkrijgbaar bij de pedagogisch medewerkers van de speelzaal.

Bovenstaande betekent dat de oudercommissies direct de belangen met betrekking tot de opvang van de kinderen behartigen en de ouder zo goed mogelijk vertegenwoordigen. Bij de opvang van kinderen draait het immers niet alleen om het kind maar ook om de wensen van de ouders met betrekking tot hun kinderen. Zo kan een oudercommissie dan ook de kwaliteit van het uitvoerend werk op de speelzaal bewaken, door namens ouders invloed uit te oefenen op het beleid van de speelzaal en de organisatie, de betrokkenheid van ouders te stimuleren, de communicatie

tussen de directie en ouders, de pedagogisch medewerkers en ouders en tussen ouders onderling, te bevorderen.

Mocht een ouder ontevreden zijn over iets dan kan er behalve met de oudercommissie ook altijd rechtstreeks gesproken worden met de pedagogisch medewerkers of de directeur. In gezamenlijk overleg is veel op te lossen. Heeft het gesprek toch niet tot een tevreden oplossing geleid dan kunnen ouders terecht bij de ZcKK (Zuid-Hollandse centrale Klachtencommissie Kinderopvang). De SKV is aangesloten bij deze externe en onafhankelijke klachtencommissie.

10. Contact collega's

De pedagogisch medewerkers van de zes peuterspeelzalen onderhouden goed contact met elkaar. Eenmaal in de zes weken komen de pedagogisch medewerkers bij elkaar op een van de speelzalen. Tijdens deze bijeenkomsten is er naast een zakelijk gedeelte ook veel aandacht voor inhoudelijke aspecten die een pedagogisch medewerker als professional nodig heeft. Daarnaast is er gelegenheid om met de collega's te delen wat er op de verschillende speelzalen gaande is b.v. feestmarkt, de fotograaf komt, allerlei vieringen als Kerst, Pasen, zomerfeest e.d. Tenslotte worden er cursussen en themadagen bijgewoond door de pedagogisch medewerkers.

11. Conclusie

Er is met veel plezier en veel interesse aan dit pedagogisch beleidsplan gewerkt. Het bestuur, de directie en de pedagogisch medewerkers vinden het belangrijk om regelmatig met elkaar stil te staan bij de inhoud van het peuterspeelzaalwerk. Waarom je iets doet of juist niet doet. Alle betrokkenen zijn tot de conclusie gekomen dat het belangrijk is voor peuters om bezig te kunnen zijn in hun eigen tempo; geen druk uitoefenen of dingen opleggen. Maar wel de peuters bewust laten worden van hun omgeving en hoe ze daarmee moeten om gaan, positief begeleiden en stimuleren. Ook de pedagogisch medewerker moet zich steeds bewust blijven dat juist het uitgaan van de belevingswereld van de peuter van fundamenteel belang is. Het is in de meeste gevallen voor de peuter de eerste keer dat hij zonder moeder/vader of verzorgers met leeftijdgenootjes speelt, in een vreemde omgeving met twee vreemde volwassenen. Deze omgeving willen de pedagogisch medewerkers zo veilig en liefdevol mogelijk creëren, aangezien de peuterspeelzaalperiode de basis is voor zijn verdere 'schoolloopbaan'. Vertrouwde relaties vormen daarbij de basis waarbij ritmes, routines en rituelen het cement zijn. De inrichting en het materiaal van de speelzaal zijn met zorg gekozen en bieden de veiligheid die zo belangrijk is voor de speelse peuters.

De peuters leren door spelen. Ze proberen uit, herhalen, kijken en imiteren. Zo leren ze op de gebieden van taal, sociaal emotioneel, motorisch, creatief en cognitief. Daarom moet er altijd een balans zijn tussen educatie en spelen. Speelsheid en improvisatie, emotionele betrokkenheid en aandacht zijn daarbij de kernwoorden. Er zijn daarvoor verschillende vormen van spelbetrokkenheid zoals meespelen op eigen initiatief of dat van de kinderen; spel in grote of kleine kring; of louter de

betrokkenheid van de pedagogisch medewerker door haar nabijheid en rustige aanwezigheid.

De taalverwerving heeft belangrijke aandacht van de pedagogisch medewerkers. Veel van de andere ontwikkelingsgebieden hangen daar namelijk mee samen. Speciale aandacht is er voor kinderen die opvallen of anderstalige kinderen. Met behulp van de ve methode 'Puk en Ko' worden zij op verschillende ontwikkelingsgebieden extra gestimuleerd. Maar de ve-methode wordt aan elk kind dat de speelzaal bezoekt aangeboden. Zo ontstaat er met behulp van de observaties voor elk kind een integrale basisvoorziening met een voor ieder kind passend aanbod afgestemd op de specifieke mogelijkheden en behoeften van iedere peuter.

In de groep leren de kinderen waarden, normen en sociale regels en waar nodig sturen de pedagogisch medewerkers daarin bij.

Het opvoeden in onze democratisch samenleving is geen statisch geheel. Voor het speelzaalwerk betekent dit dat men zich voortdurend moet aanpassen aan de laatste ontwikkelingen. Ook het werk van onze professionals dient daarom voortdurend aangepast en herijkt te worden. De balans blijven vinden van het spelend leren binnen de kaders die de samenleving stelt. Veilig, liefdevol en met humor.